

Latweeschu Awises.

52. gaddagahjums.

No. 32.

Treschdeena, 8. (20.) August.

1873.

Redakteera adresse: Pastor Salanowitsch Lutringen, pr. Frauenburg, Kurland.
Ekspedicija Bestoen l. (Meyer) grabmatu bohde Jelgava.

Stahditaas: Bisjaunakabs finnas. Daschadas finnas. Persijas schaks
Najedins. Luttrian drudies swetshi. Dobbele ic. Abida. Lubbibas
un preisbu turgus. Sluddinaschanas.

Bisjaunakabs finnas.

Jelgava. Pagahjuschi neddelu schinni gabbala 6 uguns grebli notiskuchi: Zahlu fainneekam rija nodedsa un wissi ruds — 90 wejmu, lihds fadeguschi. Pehz pahris deenahm nelaine atkal pee wintu fainneezes. Saimneeks bijis swirkulus noschahwus un ohtra lahga atkal plinti peelahdejis un nolizzis us galda. Saimneeze johkeem skubbinajuse, lai wehl eijoht lahdus swirkuli noschaut. Get arri pa johkeem un — plinti nemmoht pamischgojuschahs rohkas un us gaili usspeedamees, plinte svrahgsi walka un fainneezei schahweens (ziflās) fahjās eet, taggad gult lasare. Behrsnam rija ar wissi labbiu fadeda; Falzgrahsē ehr bergis, kur krahns wainiga bijuse; Maiku hscham klehtis un laidari; Innamatam rudsu laudse; Jelgava latohlu eeldu nakti weens nams leelissi fahka degt, bet tappa, gohds Deewam, zaur weikleem ugguns dsehsejeem apdsehsta.

Pehterburga. Wissu-augstaku vawehle taggad nahkuse ka wissas reservu bataljones pa walkara Kreewijas gubernahm taps mahja pahrlaistas tiklihds jauni rekruschi nahks winnu weetas.

Berline. Sneedru offizeeri us Berlini nahkuschi, lai warretu ar Pruhjsias karra eeriktehm labbaki eeposhtees.

A. H.—n.

Zaur Kursemmees pils teesahm irr nowaddu waldischahm finnams darrihts, ka dehk tahs jaunas rekruschi buhshanass no gruntefchanas taps zeltas aprinku komissiones un ka nowaddu waldischahanam us to buhs lubkoh, ka wissas fcho komissionu peepraffishanas tohp pareissi ispilditas.

Us tahs dselszella linjas no Tehrpattas us Tapfu, kurcas buhwe schogad 27. Juni wissaugstaki atwohleita, tee buhwes dorbi warrehs fahktees, tik lihds ka ta naudas us nemchana buhs atwohleita, kas warretu wehl Augusta jeb Septembera mehnest isnahkt.

Reppinas kirspeble Iggauau semmē 24. Juli irr sipra kruusa bijusi, kas dauds fainnekeem laukus nosittusi.

Pehterburga. Generaladjutants von Grünwaldt irr skohlu ministerijai dahnajis 6000 rublus ar to sianu, lai no schihds naudas prozentehm (300 rbl.) tohp usurreta stipendija preeskoh lohpu dakteru skohlas Tehrpattā. Dahwinatajs peeminn, ka Tehrpattas wetermehr skohla irr jau dauds flamenu lohpu dakteru Kreewu walsti isaudsinaju un pelna, ka wianai lahdus peepalihdsbu pasneids. Muhsu kungs un Keisars to stipendiju apstiprinajis un pawehleis pee deweju paleiktees.

Dehk tahs jaunas armijas eeriktees, Maskawas awise fakkabs is Pehterburgas to sianu dabujusi, ka pehz komissiones padohma tapschoht risteti 5 armijas aprinki (lohti) ar 5 wirskomandeereem. Bet ta ka nu yee

schahdas eeriktes waijadsefchoht dauds naudas, tad gribb to gabbalu pa gabbalam isdarriht.

Franzija. Ta sianu, ka tahs abbas, lihds schim schirk-tahs lehnixneeku partijsas Bourbonisti un Orleansisti, irr sawa starpa us weenu rohku sadewuschahs un wissas rektas atwelejuschi Schambor grafas, eet nu zaur wissu Franziju un dauds jau stipri dohma, ka nu gan tad Franzija dabuhs atkal lehnixu ar fcho Schambor grafu. Un nau nekahds brihnumis, jo lehnixneeku partijsa kad ta us weenu rohku turrahs, ware drihs balsu leelo pussi tautas sapulzē panahkt. S.

Daschadas finnas.

No eelschennemehm.

Nisputte. Pee Brinku muishas kapsehtas uslau-fchanas un lihku aplaupischanas teesas irr par wainigu atradduschas Turri Runzemitschu, Wormsahes pag. loh-zekli. 2. Juli tappis winnam spreediums preeskoh lajsihts, ka tohp us 8 gaddi pee gruhteem zeetokschu darbeem un tad us wissu muhschu us Siberiju nosuhtihts. C. T.

Dauds wahrdi, mas pateesibas. Trahpjahs napat L. vilsehta buht. Wissu ko tur redseju un dsirdeju newarri apraksiht, nei arri tas waijadsihgs irr. Bet weenu wallodu, kur bija dauds wahrdi un mas pateesibas, ko dsirdedams newarreju kluusu zeest, to te lassitajeem minneschu, atgahdinadams ta apustula wahrdus: „Kemmat wehrā to laiku, jo tas laiks irr nikns.“ Un „Lai neweens juhs nepeewill ar neela wahrdem: jo zaur taydahm leetahm ta Deewa duftmiba nahk pahr teem netizzibas behrneem. Tapehz, ne-effat winnu beedri.“ (Ewes. 5, 16. un 5, 6, 7.)

Sawas darrischanas isdarrijis un fcho, to eepirzees, gahju tai scheukli, kur sawu sirgu biju nojuhdiss un apfopis. To wehl apfattijis, gahju eelschā, ir pats dauds, mas apfuhstees: jo faule, paschā deenas widdū, wissai karsti sildija. — Apfahdees pee galda, isprassiju schenkerim buddeli allus, un to karstu laiku bischlit no gaididams, dserru, un zigari eededsinajis to smehkeju.

Pee ta paschā galda raddahs jau 2 zitti. Weens ar maseem, melleem ubfeem, ohts ar kuplu mellu bahrsdu un bahlu gihmi, arri allu dsirrofchi un zidores smehkejoschi. Drihs dabuju dsirdeht, ka ne weens no scheem ne bij us mutti krittuschi. Uhfainelis rahdijahs Pruhschu saldats; sianaja dauds no Pruhschu un Austreeschu karra stahsiht un Ningau usarus slaweht. Barsdanielis atkal stipri tam maifjahs starpa, fchikshamees wissu labbahk sianus, lai gan schis weenumehr esfauzahs: „Erlauben

Sie, erlauben Sie doch!" — Tä schee 2 tukfha kuhleji, kas weens skohderis bija un ohts wehweris, wandidjahs fawas runnäs, ka Jüdles kehwele pa purva dubleem. — Tä wandidamees, jahka ir mahzitajus minneht un wiypahr ar it heeseem dubleem apmehtaht. — Wissu laiku mas wianu wallodā jauzees, nu newarreju wairs klußu zeest, un wehwerim magkeniht apklußuſcham, raudſiju winnu heesohs dablus ar labbi pakarstu uhdeni prettim schlahkdamſ apturreht, tä teikdams: "Manni beedri! Jums irr dauds wahrdu, bet mas pateesibas!" — Vardainelis kritta atkal it karsti starpā, teikdams: ja es to netizgoht, tad lai tik laſſoht pots tohs un tohs ahrsemmes laiku rakſtus. — Es tom atkal pretti: "Wabuht, ka ahrsemmes laiku rakſtos stahw arri wiffadi mell; ahrsemmes laiku rakſti arri dauds tohp drukktati bes wiffas zensures. Un Juhs ne-eſſat fawam tehwam tee weenigee; bet winnam irr wehl dauds dehlu, Juhsu brablu, kam par tizzibas leetahm nau bail ſmeetees, un kas wiffi lab-praht mahzitajus neewa. Un ja arri pa wiffi mahzitaju pulku kahdam irr taſchu zilwei, kā mehs wiffi, buhtu trahpijees kahdā rupjā grehkā reiſi eekrif, waj tad talabbad jau mahzitaju amats atmettams un fmahdejams? Un waj talabbad wiffi zitti mahzitaji irr wainigi un arri ſlikti? — Waj wiffi wehweri un ſtropheri irr ſlikti un tadeht newaijadfigi, ja weens jeb 2 buhtu kahdā leelā wainā eekrittuschi? Es ſakku, un — Juhs ſazzifit lihda ar monni, ka ne! Wiffi amati irr wajadfigi un irr no Deewa; un kahdā ſawā weetā irr zeenijami un gohdā turrami; tä, — un wehl wairakb mahzitoji un winnu amats, bes kam paſauſe newarram buht." (1 Tim. 5, 17.

Nu tee brammanni pamaſam apkluſſa, iſpraffiſa wehl buddeli allus, to ſadſehra un gahja prohjahm. I. B.

No Leepajas rakſta „Rig. 3.“ ka Leepajas ſchideem dehl ſawa jauna ſkohlas namma effoht leelas ſtrihdes. Schis jaunais namis effoht pehz arkitekta Dieza funga rifes tais 4 gaddos (1868—1872) kohſchi un lepni usbuhwelts, bet nu no ifg. gadda beigahm ſahkuſees ſtrihde ſtarp weenu un ohtru ſchihdu partiju. Weeni, kas dohmajotees ſirdigaki pee wiffas Mohſus un weztehwu bauflibas turrotees, fmahdejoht pee jauna namma, ka wiina junta buhwe ar tahm trejhym kuppelelm jeb galwahm tāpat wehl zitti raibumi un grefnojumi ſihmejotees us kriſtigo pufi. Un ne tik ween ka fmahdejoht, bet effoht draudſes ſapulžē leelo pufi un tahdu ſpreedumu peedabujuschi, ka buhs ahrdiht ſemmē tohs dahrgohs, jaukohs, ſtalohs junta tohrnus un plehſt ahra wiffas tahs weetas, kur leekahs kahdas kruſtikas ſihnes redſamas. Ohtri nu gan to turra par neekofcha-nohs un muſkibū un rauga preſtotees, bet newarr finnaht waj ſpehs atturreeſes prettim. S.

Jehkabſtattees tuwumā dſihwodams arendators, Jetſchlowſky f. 15. Juſi gribbejis ſawus ſirguſ dan-gawā peldinah. Pee daugawā nonahzis atſtahja ſirguſ un diwi kalpus pee teem, un pats nogahja kahdu laiwinu melleht, ar ko ſirgeem lihds eet daugawā. Bet kalpi ne-gaidija kamehr kungs vahnahk; tee nemm un ſaseen peezu ſirgu pawaddas un dſenn wiffus reiſe daugawā.

Diwi reiſes ſirgi gan iſpeldejuſchi labbi molla, bet trefho reiſi tee ſahlutchi uhdeni grohſitees un katriſ us ſawu pufi peldeht. Kalpi redſedami, ka nu wairs labbi ne-buhs, weens metteeſ uhdeni pee ſirgeem peldeht, teem pawaddas atraiſhi. Kalpam laimejees tik to ſliktako ſirgu iſglahbt; tſchetri labbakee noslihkuſchi. Skahde teek rehkinata lihds 500 rubl. f.

Bagahjuſchā nedelā ſepat daugawā arri weens freews noslihziſ; jo eereibis buhdams gribbejis par daugawu peldeht no Jeckabſtattees us Križburgu, kur winnam ſewa bijnje. Winna lihkiſ irr atraſts.ew...

Pehterburga. Nakſta, ka us nahkoſchu Janwar mehneſi, kur buhſchoht kahdas Englanteſ printſcham ar Kreewu leelſirſteni, arri Englanteſ lehninene Viktorija patti gribboht us Pehterburgu naht us kahſahm.

No Dſchiticharā ſemmes, kas gull blaſku ar Kihwu, turrenes waldineek ſakub Beks irr atſuhtijis pee Kreewu Keiſara ſawu augſtu ministeri Mulla Tarapu, lai tas Keiſaram paſneids mihligu grahmata no ſakub Beka; ſhi grahmata bij eepaklata ſudraba dohſe. Dſchiticharā ſaldineekam redſoht, ko Kreewu karra ſpehks, uupat parahdijahs pee Kihwas, fahk bail palikt. Preeſch pahri gaddeem wiſch wehl turreja lohti naidigu prahtu pret Kreeweem un tik jau no Englante uſſtubbinahs bij pakluſſu ar Turku ſultanu draudſibas kontrakti noslihziſ, zerredams, ka lad us preeſchku Kreewi winna ſemiſ ſeefkartohs, tad warretu Turks winnu ſargaht un Englante peefahweht. Bet taggad redſedams, ka us tahdeem tahleem draugeem mas ko warr zerreht, fahk melkeht Kreewu Keiſara draudſibu. Weefs Mulla tohv Pehterburgā augſti uſnemts, aizinahs us leelajahm rewijahm un nemts pee paſcha Keiſara galda. Tä tad Kreeweem atwerraħs weens rihta ſemju gabbals pehz ohtra.

No ahrſemmehm.

Wahzu karra ſpehklam is Fransijas iſnahkoht Wahzu generalis Manteifels dahninaja Nanſi pilſehtam preeſch nabageem 20 tuhſt. frankus. Frantschi neſinuoj, ko darriht. Manteifels bij wiſeem tur labba peeminnā un tapehz negribbeja tam tahdu rupjibu rahiſt, ka winna dahnwanu nepeenemu, tāpat arri negribbeja to naudas ſummu ſaweeem nabageem atraut un taſchu lepneem Frantsheem reebahs ko no Wahzu rohlahm peenemt. Gudroja ſchurp un turp, kā iſ ta maiſa iſlihſt. Taggad nu laſſam ka weenas labdarrifchanas beedribas presidents pateizahs par to dahnann, ko Manteifels Frantschu nabageem paſneedsis, un ſiuro prettim ka arri no Frantschu pusses tik pat dauds, prohti 20 tuhſt. franku tohp prettim dahninati preeſch Mezzes pilſehta nabageem. Tä tad abbi dohſees weens ohtram dahnanas un nabageem wiſadi tas labbums buhs.

No Aensbergas rakſta, ka tur jau labba teſa ko-leera ſlimmeeku, tä tad nahk ar ween tuwahk.

Wihneeschus Perſijas ſchaks zaur daschahm leetahm effoht aifkaitinajis. Geraddis, ka wiina lohti gohdina, effoht tik ſepnis palizzis, ka ſawus wahrduſ un darbuſ ne zik neſwerroht. Austriaſ Keſarenei lizzis teift, lai gaidoht kamehr ſchis tai buhſchoht ſinu padoh, tad

warreschoht dabuht winna redseht. Tapat arri weenudeen, fur Austrijas keisars winnu pawaddijis lihds pilli, schaks nan wis gaidijis, kamehr keisars atsweizinajahs, bet ar rohku atmestams rahijs, ka warr eet. Keisars gan nelizzees to redsam un pehzahk faldi par to paamhjees, bet tahdas peedauishanas jan tomehr weefu mihiu nedarra. Nostahsta arri, ka schakam fahkoht zetta naudas jan truhkt, ministeri melsjoh, waj newarr pee fahda bankeera usdabuht. Tad jan nu gan gudraki buhs, ka steidsahs us mahjahn.

No Austrijas keisara walsts effoht gaidami us pahrdishanas fargu fahdi 4 milioni mezzes kweeschu un 5 mil. meeschu, turprettim rudsu Austreechcem buhfschoht japiik wissumas 20 milioni.

No Franzijas. Ka lassitaji jan atmimnehs Franzijā ta lehnineeku partija dallas 2 dakkas. Tee weeni eskkatta par ihsto Franzijas lehninu to Schambor grafs, kas arri fauzahs par Indriki to peekto. Winna tehwa tehws bij Frantschu lehninsch Kahrli X. kam dumpja dehl 1830. gaddā bij ja-ateizahs no waldishanas, ar to sinnu ka lai eestahj winna weetā winna dehls un tad atkal winna ohtra dehla dehls, Schambor grafs. Tā tad nu šhis turrahs par weenigo ihsto kandidatu. Bet nu irr wehl ohtra partija. Jo tai paschā gaddā, fur Kahrli X. atteizahs, zehlahs dumpis, kas wissu winna Bourbonu familiu atlifka pee mallas un eezehla pawissam no ohtras fahnu libnijas (Orleans) jaunu waldineeku Ludwig Filippu. Tas nu arri waldijs no 1830.—1848., atkal nahza dumpis 1848. gaddā un lehninam Filippam bij ja-ateizahs no waldishanas; winna wezzakais dehls jan bij miriis tā tad winnsch atwehleja fawu lehnina krohni fawam dehla dehla Ludwikam, ko fauz par Parisēs grafs. Bet šhis nedabuja ne mas waldiht, zehlahs republika un drihs bij Lui Napoleons, nelaika keisars, par brihwalsts presidenti un beidsoht par keisaru tizzis, tā ka Orleanistem ahrypus Frantschu rohbeschahm fawas deenas bij jawadda. Bet irr weena partija, kas us te pastahw, ka pehz beidsama lehnina atwehleishanas (1848. g.) Franzijas krohni peederr Parisēs grafsam. Schee abbi kandidati, weens no Bourbonu, ohtrs no Orleanistu familijas kahs tik par fewi ruhpejahs un bij weens pret ohtru, bet redsedami, ka zaur to, ka lehnineeku partija tohp schkelta, ne weenam nou zerribas us lehnina krehslu, tad nu taggad tas jaunakais, prohti Parisēs grafs effoht nogahjis un fawu gohda parahdischanu dewis Schambor grafsam. Tā tad warretu abbejas partijas faleetees weenā kohpā; warretu ar meeru buht, ka lai zell par lehninu Schambor grafs; schim behru nau, tā tad Schambor grafs warretu eezelt par krohna mantineeku atkal Parisēs grafs un abbi dabutu us lehnina krehsla schdebt. Bet wehl irr leelas starpibas starp pascheem kandidateem un tad arri abbi fawā starpā islihktu, waj tapehz jan tautas fapulze pa tam ees, kas wehl janogaida, jo irr wehl spehziga ta republikaneeshu partija, kas negribb neweena waldineeka, tapat arri Napoleona draugu partija skaita labbu teefu warrenu palihgu.

Belgija Halmā fahdam svehru rahditajam pasprukfuschi 5 lauwas. Sullainis fahrnijis lauwu istabas un aismiriss apskattitees, waj durwis zeeti notaistas. Weens no lauwahm uskluppis fahdam fargam, bet no lauschu trokschna fabaidehts palaidis fargu wallā. Laudis gan bijuschi leelās bailes, gehgeri nehmuschi eerohschus rohkā un gribbejuschi svehrus schaut, bet svehru kungs lohti luhdjis, lai apschehlojahs un neschauj, gan winsch ar labbu buhfschoht lauwas eedabuht svehrije. Un isdeweess arri, dasch-em pasweedufchi gallas gabalus, us kurreem morfiums jeb meega pulwers bij usklishts; zittus atkal eedfinnuschi allās, jeb aplikkuschi zilpas, tā ka lauwu kungs fawu faimi pamašitum fawahka atkal mahjā.

Spanija irr ta walsts, kas ar fawahm jukkahm arri zittahm walstihm fahf raijies darriht. Dumpineeki ar ween jo drohfschaki zellahs fahjās; winni irr daschus karra fuggus fawā rohkā dabujujchi un brauka schurp turp nemeera breenmas un ugguni walstidami. Tapehz tad nu zittu walstju fuggi newarr wairs kluusu palikt, bet buhs ja-eet palihgā, ka wirs uhdenem drohfschiba nejuhd. Sewillas pilsehktā dumpineeki ugguni peelaiduschi, weetu weetahm bij petroleja nolisita, tā ka leels pohsts padarrihys. Granadā dumpineeki jan bij nospreedufchi ahridht krohna nammus un basnizas un to laupijumu fawā starpā dalliht. Bet nu waldishanas saldati irr fahkuschi trakfulus kerstiht un klihdinaht. Karro taggad pret Kartagenu, Walenziju u. z.

— Tai leetā, ka tas wahzu fuggis Spaneeschu dumpineeku fuggi panehmis, newarr Wahzem ne fo pahrmest. Tee lihds apzeetinatee Spaneeschu irr palaijisti wallā. Klahtakas fianas israhma, ka eekarfuschee Spaneeschu gribbejuschi eefabkoht fahsu Wahzu konsulu Kartagenā gabbalōs faplohsicht, bet šhis bijis us fugga pafchpees. Nu gahjuschi us winna pilli, lai warretu winna feewu un behrus fanemt, bet arri tee jan bijuschi pastanotu un prohjam. Beidsoht fahkuschi dedsinahit winna nammu, bet te eraudsijuschi, ka Kreewu un Greeku flaggas uswilktas nu bijis ja-apmeerinajahs. Pehzahk nu druzin wairahk peemeerinati un Wahzu kaptene, ka redsams, nau ne fo darrijis, ka warretu atbildeht. Par to skahdi, kas Wahzu konsulam irr padarrita, Wahzu waldishana peepražijuši $1\frac{1}{2}$ miliona skahdes atlihdsinashanas.

Kelmas pilsehktā nupat bijis schahds gaddijums: Weenu deenu reds leelu lauschu pulku fapulzeti un luhkjam, ka patlabban firs rangā fawu peedsehruschu fainineeku, weenu wezzu fuhrmanni, us mahjahn aissatumt. Fuhrmans bijis tā peelahdejes, ka newarrejies nostahweht us fahjahm un streipulojis schurp un turp, un palizzijs atkal stahwam. Te nu firs ar purnu sumdamis un airedams tik tahlu darbojees, kamehr fawu fungu pahristuhmis mahjās lihds pat stalla durwihm. Te nu buhs gan fuhrmannia feewinai preeks bijis redsoht, ka wihrs tik tahlu nolaidees, ka jan fargam par apsmeeklu palizzis.

Persijas ūkās Nasredius

dsimbris 1830. gaddā. Winsch irr tas zettortais wal-dineeks is ūkihs taggadejahs lehninu familijas (Kadjari), kas 1794. gaddā peetappa pee lehnina gohda. Pehz fawa tehwa nahwes (1848) winsch 18 gaddus iezs usnehma fawu waldishanu.

Tas gohda apgehrbs, kurrā winsch mehds rāhditees irr pehz Eiropeschu mohdes un ar dahrgeem akmineem tā aplikts, ka uš kruhtihm eet ūkēhrfurindas no ūkährteem dimanteem, par knohpehm derr leeli rubihni; pee melnahs aitu ahdas zeppures mirds dimantu swaigine ar baltu ūpalwu puščku; pee ūkheem karrajahs lihks sebins ar dimantapſprauſtu lahtu un maſſti.

Par winaa waldishanu warr ūazziht, ka winsch wiſ-fadi ūahl ruhpetees par ūawas walſis labklahſhanu un ar wiſſeem ūaweeem ministereem, pa zittahm walſihm reiſodams gribb draudſibā eedohtees ar zitteem waldineekeem, atwehrt andelei jaunus ūellus un fawu pakrittuscu walſti rāndſiht pažillaht uš angſtaku ūahwofli. Bet wiſs tas nodohms warr buht gan jaufs, bet wianam truhſt pa-matta un nezik ūelmes newar buht gaidams, kamehr par wiſſeem tur walda turku ūizziba un wehl truhſt iahs ewangeliuma ūaismas, kas walſti un ūaudis weenigi ūpehj ūaismohht. Lai Deewa ūhai ūaismai tohs ūellus tur pažikir! S.

Luttriu draudses svehtki.

Isg. Mr. bij no tahs svehtku deenās, ko Luttriu draudse 22. Juli pawaddija, jau ta pirma daska pahrunnata, ta basnizas eeswehtschana. Te nu wehl gribbu pahrrunnah to ohtru dasku, tohs missiones svehtkus, ko tur svehtijahm. — Deews tas Kungs, kas wehjeem un mahkoneem tohs zellus rahda, arridsan dewa un usturreja mums sawu svehtibu klahz; jo tas stipri puhsdams wehjsch ne ween nessa runnataju balsis no kanzelēs tahlu pahr to sapulzeto draudsi, ta kā ikkatrik kas tik gribbeja, warreja wissus wahrdus fanemt, lai arridsan winnam buhtu bijis jaftahw druzin tahlati, bet arridsan leedsa tapat faulei ar faweeem karsteem starreem landis padauds speest, kā arri leetum, kas brihscheem fahka mehtaht, ta ka ta deewakalposchana ne mas netappa trauzeta. Atkal pehz nodseedatas dseemas nahza us kanzeli Wahrmes dr. mahzitais un runnaja par seelu leelo Kihnas walsti Aſijas rihtu-puffe, jo gaſchi ifftahstidams no tahs semmes, winnas eedfhwotaseem un winnu eeraſchahn un mahau tizzibū, beidoht no ta missiones darba pec Kihneſcheem; winsch peeminneja ihpachī diwju wihrū puhlinu un darbus, weenu, kas bija Englaideetis, ar wahrdū Morrisohns, kas to Viibeli pahrtulkojis Kihneſchu wallodā, un ohtru, kas bija Wahzeetis, ar wahrdū Gitzlaws, kas bes mitteſchanas to Deewaſehklinu iſlaſſija zaurstaigadams Kihnas ſemmi; beidoht winsch parahdijs, ka Deews ſcho wihrū puhlinu svehtijis, no Kihneſcheem fewim ſalaffija weetu weetahw masas draudſites, pec kurreem ſtrahda muhsu deenās missionari no Eiropas missiones beedribahm ar dauds palihgeem no dſimteem Kihneſcheem. Pehz tam atkal Rendas mahzitais turreja runnu par Kafſoreem, deenās-widdus Aſrikas tautu, parahdīdams no winnu eeraſchahn, ar kurrahm tee fawas behres turra, ka tee irr noſkummufchi tamdeh kā teem zerribas newaid, un draudsi paſkubbinadams pec plafchakas atſihſchanas, Fahda ne-iſteizama svehtiba minnai irr eedohto eekſch kriſtigas tizzibas, kas dwehſeles pilda ar wiffu preeku un meeeru un winnas wairo eekſch zerribas arridsan nahwes ſiundinā. Tad wehl Kurſiſchu mahzitais runnaja no Japanas walſis, kas irr tais fallas us rihteem no Kihnas; kā ſchinni gaddā Japanas Keifars sawu walsti irr atdarrijis neween Eiropas andelei un prezzeſchanai, bet arridsan Eiropas gudrībai un mahzibai, kā arridsan miſſio-nareem durwiſ atdarrijis, kas lihds ſchim zeeti aifflehg-tas bija. Beidoht Walteiku mahzitais, draudsi uſſkub-binajis pec Deewaluhgſchanas, turreja to kanzelēs luhg-ſchanu ſirſnigi patekldams Deewam par ſchein ſaukeem ſwehtkeem, ko dewis noſwehtih, un no Winnu luhg-dams bagatu ſwehtibu pec missiones darba tapat pec Zuhdeem kā pec paganeem, pec kriſtigū draudſibū uſkohp-ſchanas, un winna ſchelastibai atwehledams muhsu Kungu un Keisaru, wiffus kriſtigus laudis, apbehdinatius un mirrejus u. t. pr. Ar follekti un ſwehtſchanas wahrdēem, beidoht Luttriu mahzitais atlaida ſwehtku draudsi. Pa ſtarpan draudse dſeedaja perſchas no dſeef-mu grahmatas un Wahrmeſ dſeedataju kohtis un arridsan

tee ſanahkuſchi ſkohlmeiſteri jaukas dſeefmas us tschetri balsihm.

Tā mehs noſwehtijahm Luttriu missiones ſwehtkus. Bet tohs apluhkojuſchi, lai ſkattamees us teem augleem, kas no tahdeem ſwehtkeem draudſei rohnahs pec winnas uſtaifſchanas eekſch tizzibas un kriſtigas atſihſchanas un dſihwoſchanas? Tad jaſafka eekſch tahs pateſibas: teem augleem waijaga buht lohti leeleem! Jo kād tas Kungs ſazzijis: kur diwi jeb trihs irr ſapulzinati manna wahrdā, tur es eſmu winnu widdū (Mat. 18, 20); wai tad, kād tuhleſtoſchi un tuhleſtoſchi irr ſapulzinajuſchees pec Jesus Kriſtus wahrdēem, kād tee dabuhn klausitees ne ween no ſpredika par kriſtigu tizzibū un tiſkumeem, bet arridsan no missiones ſinaahm, ka ta Kunga wahrdū un gars wehl muhsu deenās irr ſpehzigi, iſdſiht ſtrahdneekus ſawā pfaujamā un zaur winnu puhlinu aptumſhotas un apzeetinatas pagani dwehſeles uſmohdinaht un atjau-noht pec grehku atſihſchanas un tizzibas — waj tad pec teem nepeetahſees tas Kungs Jesus ar fawu garrigu ſwehtibu, ka tee nemmabs jaunus ſpehtkus paſchi apſtipri-natees eekſch debbes-walſtibas eemantofſchanas un ſwehti preezatees par winnas naſkchanu un pleschanohs un arri-dsan peepalihdēht ar ſawahm ſuhgſchanahm un dahwa-nahm pec winnas uſtaifſchanas; jo Wahwils fakka: ta tizziba irr no tahs klausifſchanas un ta klausifſchanas zaur Deewa wahrdū (Rohm. 10, 17), un kād tee tizzehs, no ka tee ne irr dſirdejuſchi? bet kād tee dſirdehs bes mahzitaja? (Rohm. 10, 14). Jaſafka, kād muhsu draudſes til dauds tahdu rohnahs, kas missiones darbu nizzina un mas ko pahr to gahda un tad tas noteek tapehz. ka tee neko wehl neſinno teem leeleem darbeam, ko Deews wezzōs un jaunōs laikōs ar fawu wahrdū darrijis un wehl darra pec teem paganeem. Tahdu ſwehtu ſinnafchanu wiſswairal un wiſpirms gribb wairoht missiones ſwehtki; ta irr missiones ſwehtku ſwehtiba! Bet ſcho ſwehtibu til warr panahkt uſmannigi klausotees. Tapehz kā no ween-nas pusses mums jaſafka, ka ar ſiids preeku redſejahm, ka tee tuhleſtoſchi ſtahweja kluffitum, neſchaubigi klausida-mees us teem wahrdēem, kas teem tappa ſazziti par Deewa walſtibū, teem arridsan ne-apniſka, kaut gan ilgi bij us kahjahm jaftahw, ka ſaule winneem ſpihdeja azzijs un wehſch putteklus nehsaja; tee teescha marri leelu ſwehtibu no teem ſwehtkeem buhs lihds nehmufchi ſawā ſridis; bet kur weens, ohtris un warbuht is ta ſeela pulka labba teefina, buhtu wehl arri tahdu bijuſchi, kas maſahk liktahs uſmannigi klausotees, tad lai neenem man to par launu, kād fawu wehleſchanohs te peeleteku klahz, lai jese wiffi tahdu ſwehtku apmekletaji weenumehr us to luhtotu un tā weſtohs, ka winnus warr pateſi pec ſwehtku beedreem ſkaitiht, lai ik weens manna, ka tur uau ſanahkuſchi ſatiffſchanahs un tehrſefſchanas deh, bet paſchahs tahs leetas labbad, kas til dauds tuhleſtoſcheem tur ſridis aifkustina. Schinni puffe mon gan ſchec missiones ſwehtki bij tee pirmee, pec kurreem dallibū nehmū, bet kād tee amala brahli, kas ar ſawahm draudſehm tē jau tohs ſep-titohs miss. ſwehtkus ſwehtki, man leezinajuſchi, tad ta uſmanniba un dedſiga dallibas nemſhana gaddu no gadda

effoht gan augusi un arri schogadd to redsejuschi, zit leels pulks siestnigu draugu jau muhsu draudsēs tai fw. missiones leetai irr. Lai Deewas tas Rungs mums un muhsu draudsēhm wehl daudj tahu jauku svehtku peschkirt!

R. Gruener,
Rendas draudsēs mahzitaja.

Dohbele, jeb kulturwehstures bilde is Semgalles senatnes.

(No Dohbeles mahzitaja A. Bielenstein.)

Bet tikko bij 1281. gadda wassara klah, te sapulzehabs Rihga atkal wissi Wahzu karra pulki pa Widsemme un Zigaunu semmi nu 2 karra spēkli, kohpā 1400 wihti nahja pret Dohbeli un Terweti. Kā redsams ihpachhi bij nodohmahts Terweti nophostib, lai Leischu zelleem un usmahlshana un buhtu aisschaujamais preeskchā. Pee Dohbeles tohp zeems nophostib un fadedsinahs un Terwetes pils tohp eenemta un uswarretem ja apsoblahs ik gaddus makfahrt nodohshanas un turreht meeru. Pehz scheem 3 gruhtem gaddeem nu nahja atkal 7 weeglaft preeskch Semgalleescheem. Schee arri bij druzin peekufuschi un turrejahs rahni, kaut gan winnu sīdīs wehl kristiga mahziba nebij weetu nehmuschas. Winnu wezzafais Nameis bij us Leischem aissghjis un palihdseja teem tur karroht pret Pruhsheem. Ordene landihm arri bij sawas ruhypes, jo brahleem Kanaana semmē truhka palihgu.

Bet Semgalleeschu eenaidiba parahdiyahs drihs; winni neturreja to derribu ko Terwete bij derrejuschi; ta-pehz tad jau 1283. g. nohk Widsemmes meisteris Schauerburgs un usbuhwē blakku Terwetei jaunu Wahzu zee-tofsni un nosauz to „swehtais kalns.“ Wehl scho baltu deen pee Kalnamuischas irr redsamas tahs atlakkas no schihs ordena buhwes; winnas mehds tur fault par „Swedru skanstihm“ bet tahs irr no minneta ordena laika. Semgalleeschi un Sameiti ar wissi sīdību karro pret scho kristito pilli, bet welti. Redsedami, ka zeemini nau iſkustinajami, tapehz Terweteeschi eet paschi ahrā no Terwetes nophosta to pilli un aisdohdahs us zittu jaunu weetu, us Rakkas jeb Rakkates zeetoksnui, kas 3 juhdses tahlaki bij pee Spahres esera (pee Jhles).

Bet Dohbelei nu sahk pawissam sawadi eet. Libds schim tai bij palihgi bijuschi tuwumā, no Terwetes un Sameiti pusses. Bet nu no wahjakahm, meschajā gullofchahm Rakkas un Sidobrenu pillihm mas palihdības bij gaidams. Swehta kalna (Kalnamuischa) brunnineeki nahk ar weenu drohfschaki us Dohbeli un Rakkas; nezik stundās winni irr klah, un tik pat ahtri atkal spēhj eeskreet atpakkat sawā zeetoksnui. Gan Semgalleeschi tai seemā 12⁸⁷/ss wehl reis mehginaja wahzeeschus isdīht is svehta kalna, bet ne-isdohdahs, truhkst to erohtschu, truhkst tahs karra gudribas, kas pee wahzu atmahzejeem ar kātu gaddu jo pilnigaki palikka, jo ar sīdi un dwehfeli latrs tur ruhpefahs, un leelakohs gruhtumus panessa lai tik tas usnemts uswarreshanas darbs weiktohs. Un kād janta, kur zehlahs scheem atmahzejeem tas sīds stiprumis? Tapehz bij gattawi panest wissus tohs gruhtumus,

winni kas warreja mahjā saldā meerā un preekos dībwoht? Ne fabriba pehz zittu mantahm, semmehm un aſfinihm to warreja darricht, bet kā wissi tee kruša karri bij tizzibas karri, ar kureem gribbeja sawam Deewam kāpoht, tā arri te pee daugawas wissas tahs atmahlschanas, uswarreshanas un tee daschadi darbi zehlahs ik ta zenteena, kristiga tizzibū atnest un eedahwinah tāh mā ganu tautahm pee Baltijas juhmalles. Tik tā tad faprohtam kād lassam to laiku sunnas, ka kātru reis karra dohdamees ar deewakalpoſcham fawu zellu usnehma, ar flawas dseesmahm pateiza Deewam par uswarreshanahm un pasemmigi nessā wissas nastas, kas bij nessamas. Un kā arri brihnamees, kād toreis ta kristiga tizzibā nessā lihds un atlaha wa tik dāuds rupjibas un breefmbas, kādu gan arri pasinna apustulu laikos nei muhsu deenās? To laiku kristiga tizzibā nebij wis tas schlikstais ewangeliums, bet stipri fajauks. Un fazzifim arri to: Deewa zelli irr brihnischki. Josua un Samels irr bijuschi leeli un deewabijigi Deewa wihti kaut gan tee ar uguri un sohbinem pret Kananiteem farroja. Tee Sakschi pee Weseres un Elbes uppes wehl schodeen neuzzina Kāhli to leelo, kas zitreib winnu sentehwus ar zeetako neschehlibu pesspeeda pee kristibas un kristigas gaismas. Wehsture shime audfinashanu un audfinashana nenooteek bes pahmahzishanas un fahpehm. Bet schihs fahpes atmaka-jahs luhkojoh us to mehrki, us kurrū dīennahs, kaut gan pee weffelahm tautahm ne-eet tik ahtri, ka weena zilweka muhschā.

Bet gresschamees atpakkat us Dohbeli. Dur stahweja wehl ar weenu ta pils no kohkeem buhweta us ta jalla kalna pee Behrzes. Winnas eedfīhwotaji ne-eet wairs pret Swehto kalnu karroht; dauds ja kluftitum kur apmet-tahs meschā un zellmalles un rauga nokert kāhdus wesimus, kas ar daschadahm mantahm nahk no Rihgas us Swehto kalnu. Semgalles agrafee duhfschigee karrotaji stipri nu sahk dohtees us laupīshānu, warras darbeem un slepkanibū un saude ar ween wairahk fawu fmabba-dibū; zelli zaur Semgalli irr tik nedrohjchi ka kātru reis janahk karra spēhjam lihds. Kād wedd prōwjanti no Rihgas us Terwetes swehto kalnu. Diwi reis Semgalleeschi, kāddi 1400 wihti eet lihds pat daugawai un friht wirjū brunneneekeem: schee atsitt Semgalleesches, dīennahs teem pakkat bet zettortā naakti, (3 weffelas deenās bij jau panahkuschi no daugawas us scho pūsi) Semgalleeschi winneem usbruhk wirjū un nositt gandribi wissus Rihdseneekus. No teem eewainoteem faguhstiteem uisseen weenu us singu un nositt winnu ar kītheem swaidoht, oħtrs tohp us restehm likts un iszepts.

1288. gads heidsahs. Diwi wassaras irr aissghjuschas, kāmehr Terwete irr atstahha un no paschu laudihm fadedsinata. Bet ta kohku pils pee Behrzes wehl stahm ar weenu, tas zeems ahrpujhe irr atkal fabuhwehts. Nahk seemā 12⁸⁸/ss un salis pahrtasa tiltus par wissahm uppesm un ordene meisteris Herzogensteins irr nodohmājis west us svehto kalnu eefallu, miltus un gallu; zittas pillis wissch jau apgahdojis. Libds Jelgawai ta prōwjante bij atwesta ar kuggeem; te nu to likka us ragguhm.

Wissus kom pee nelaika Jaun-Swirlauka Per-naweechku fatmeeka Geddert Daugavet astakas mantas lahdas taisnas parabdu prassifchanas buhtu, ja arri wissus, kas nelaktim to buhtu parabdu valikluschi, Jaun-Swirlauka krohna pagasta teesa zaur foh usazina, ar schabdeem parahdeem līds 4. Oktober foh. g., kurra deena par weenigo ißlebenschanaas terminu nolista, un pehz kurras neewens parabdu prassitajās netiks klausītis un tur-prettim ar wissiem parahdeeneem klausēs pehz likumeemi darrītis. — pee minnetas pagasta teesas pecītiešas.

Jaun-Swirlauka pag. teesā, 26. Juli 1873.
(Nr. 113.) Prekſchfēhd.: P. Kulberg.
(S.W.) Skrīhv.: Edel.

No Bauflas pagasta teesas tohp wissi tee, tam kahdas taisnas mantu jeb parabdu prassifchanas pee tais astakas manitba ta nomitruscha Bauflas pilskunga Rugum Strautneka fatmeeka, Jahn Strautnekk buhtu, jeb kurri tam pāfsham to parabdu buhtu. — Zaur foh usazināti, divi mehneschu loka, bet ne mehlaki, ja līds 13. Septembris 1873 g., pee fohihs pagasta teesas predohtes, ar pekobolnafschānu, ja pehz foh termina, parabdu prassitajā wair netiks klausītis un parahdeenei pehz likumeem strāpeti.

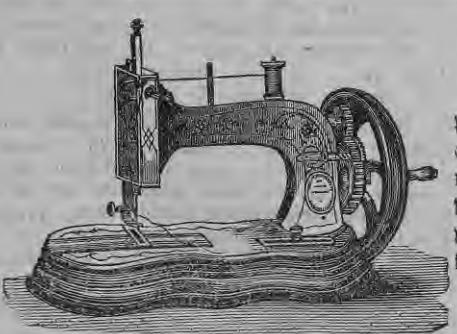
Bauflas pag. tees. namnā, 12. Juli 1873.
(Nr. 321.) Prekſchfēhdetais: Ribbe.
Skrīhvēis: E. Toepfer.

Nohmasmujschas pahrdohschana.

Appalch Altenburgas mujschas, Grobbinas opriki, ir weena mujschele līds ar lahdū kāpu māheli pahrdohdama. Pee scheem abjeem grunts-gabbaleem ir līds ar dahreem, arri 310 puhra weetu oramas semmes eelsch destmit laukeem eddalitās, 2 pubra weetas dibki semmes un 86 pubra weetas plānu. Schai mujschelei ir no legeleem māhretra pahwa dībwejanae ekla. — foh ja arri wissas zittas wirtshaptes ekas ir labbā buh-fschāna. Ierri tai kāpu māheli ir māra dībwo-lis un tif labbi fohi ja orri wissas zittas wirtshaptes ekas labbā buh-fschāna. Pirkshanas=nō-taisfchanas ir dabumamas simaks pee Altenburgas dīmiskunga jeb pee Altenburgas mujschas waldischānas.

 Walmeera Alessandera eelā ir tas namis Nr. 55 pahrdohdams. Namnam ir 6 lambari un felsis un pee ta rederi is akmea buhvetas ekas, stalis, masgafchānas felsis, rūsfchānas lambaris, kleite, malkas fchubnis, wohguhīs, seels fchitwiddus un dārīs līds vypel, ar dārīs namīnsch ar 2 lambareem.

Skoħlasbehrni
warr dabuht labbu kohteli un kosti Jelgawā,
leelā eelā Nīzha namnā Nr. 40, zaur wahrteem
eelsch ehrbergi pee **Schlüter.**

Par ūnum wisseem!

Daru zaur joh ūnummu, ja es to opteekī, kas atrohdahs pretti Latweeschā bas-nīzai, leelā eelā, ūnum no Gohfch l. at-vīzis; un vīnīgi wissuwissadas sables vrečsch wissabm wājadsabm regahdājis, apšobloks kāru, kas mani avmete, uš to labbāk apdeenecht.

H. Schablowsky, Jelgawa.

20 rubt. pateizibas naudu
māksju es tam, kas skaidri usrahdiht warr, kuree 10 oħsola baki polikuschi, kas no manneem iżaqbūjħiha seemā pee kürjemmes juhmallas Pleħna zeenu uswestiem oħsola balkeem irr no-suddu fuchi.

Uzrahditais warr pateittees **Talfé** pee freies-teeos pefebdetaja **A. Läkchewits** jeb arri **Mihgā** pee mannis, to foggia duhwoneitera un kohumanha **A. Lindner.**

Ahrjemmes Superfossatu

is Anglu fabrika (Pashley) warr dabuht pee **Liccop & C., Jelgawa,** kantors pee tīrgus platscha (Paradeplā), eprettim „Zehra“ traiteerim, Feiertaga nammā.

Undeles pahrzelschana.

Zaur foh es wisseem ūnummu daru, ja es ūnum undeles weetu no pahzels, knospa nammā, ūnum pahrzelslis.

Nattolu eelā Nr. 12, Markowiz nammā.

Kairā laikā arri pahdawajui ūnum bagatu, apgalvotu krahjumu no **zimdeem, johftahm** un wehl zittu. Schai liħdsigu prezzi par droħschu, apġirinātu zemu un labbu apdeeneħanu.

Jelgawa, Juli mehnesi 1873.

W. Ludwig,
zimduatastais un bandagħis.

Englischu superfossatu

no iħħyafchi tiezama labbuma, irr leħi pahrod-danis u galwosħanu pee **A. Popowa,** nattolu eelā Nr. 39.

Superfossats,

par mislabba atrāts is ta issławeta englandes fabrika, teek wiċċejtak pahrodtis no **S. Weidemann,** Jelgawa, pee masafeem wahrteem.

Packarda superfossatu

scheit us semmehm jau pahri par defmits gaddeem pahsħitams un var labbu israhdiżes, dabunams pee **P. van Dyk, Rīgā,** ledja ġmila eelā Nr. 1, prettim biriħu fuhrim.

Jelgawa var 4 rubt. 25 kap. par maiku pee **C. Höpfer** pee tīrgus platscha.

Jelgawa. Labbibas Jelgawa.

un zittu lanfu raschojnum pahrdohschana pēz u doqħtahm proħwehm apgħadha

Liccop & C., Jelgawa.

Kantors atrohnahs pee tīrgus platscha (Paradeplā), eprettim ehra traiteerim, Feiertaga nammā.

Englischu Superfossatū

nupat dabujahm weenu leelu partiju no ta it slawejama fabrika u pahdawajui ūnum, semkohnejem par Nīzha tīrgu, ja arri apstelleħschana zaur rakstu tohp prettih u nemtas tal-bohdē

S. Henster,

Jelgawa, Paul eelā Nr. 13, pee masafeem wahrteem.

Qeelakais krahjums fchuhjāmu maschinu

prekſch f-krohdereem un t. pr. no 65—100 rubt. f. un masakas ar roħku għixxhomas par 35 rubt. f. arri prekſch fainmucez-żem no 16 rubt. f. fahlo. — Par wissħam maschineha meħs wairħaq għad-didd galwōjam un pessuhtam bes makkas u vogħbresħanu żenna-rahditajus ar bildehm un doħdam līħi kāram pizżej sam pamahxışħanu wiana walloddha drikkien.

Lühr un Zimmerthal,
Rīgā, leelā Smilħu-eelā Nr. 7.

Basnizas un skohla s finnas.

Weens kungs, weena tizziba, weena kristiba.

Mahzitajs: Siengs. Bauskas prahwesta aprinka basnizas. Ta Deewa mahzitaja Zahna Parahdīshanas grahamata.

S i n n a s.

Varjchawas lutteru basnizas teefas aprinkis tap-schoht likts appalch tahm pašchahm teesibahm, kahdas jau stahw likkumu spchlä preeksch wissahm zittahm ewang. lutteru draudsehm Kreewu walsti.

Preeksch Smiltenes basnizas irr leelu klausu altara bildi Italijā mahlejis jauns skunstneeks is Widzemmes pašchas, barons C. von Liphart. Scho bildi dahujoht Smiltenes basnizai leelmahte von Bandau. Vilde rahda „Kristus augščamzelschanohs.“

Bauskas prahwesta aprinka basnizas.

Baldohnes basniza. Tai landagu spreedumā no 28. Februār 1567 tohp jau Baldohnes basniza peeminenta, jo tur irr pawehlehts zelt un usturreht jaunu basnizu, to Mikkela basnizu Bauskas aprinki Wakenwodas apgabbalā. Vaj ta buhwe tuhdal isdarrita newarr finnaht, bet $1\frac{1}{2}$ simt gaddus mehlahl basnizas inventariumā atrohdahs peenīmehts weens fw. walkar ehdeena bikkoris ar to gadda datumu 1595. Pee basnizas pahrraudīshanas 1637. gaddā atradda draudē wehl leelu mahku tizzibu, un elka deewibu; basniza bij pawissam wezza un grassijahs sagahstees; tappa nospreests balkus peewest preeksch jaunas basnizas. Toreis mahzitajs Theodorikus bij pats par fawu naudu mahzitaja dīhwołki us-buhwejees. Tai protokolle no 1711. gaddā stahw tee wahrdi: „basniza no kohka, no mahzitaja muischās ohtrpus Keklawas us falna, tohp faukta Mikkela basniza, irr wezza. Blakam sem junta dīsīss pulkstenis, us basnizas kohla tohrnis, tur wehl weens pulkstenis; basnizas kohri irr redsama herzoga Fridrika un herzogenes Elisabetes zilts sihme ar to gadda datumu 1638.“ Tagadeja Baldohnes Mikkela basniza irr jauna usbuhweta tais gaddos 1823. un 1824.; prahwests Bursh to eeswehtija 6. Juni 1824. Ministera kungs bij atwehlejis, ka 19,991 rubli banko no basniz naudahm tohp us šho buhvi paleeneti, ta materiala peeweschana kā strahdneeki tappa no peederrigeem pagasteem dohti. Tas basniz kapitalis fahkahs jaur to, ka 1637. gaddā weeu freilene von Böschwing dahwinaja Baldohnes basnizai

200 ohrtes; tais bij lihds 1862. gaddam pee-augusčhas lihds 9600 rubleem.

Mahzitaja muischa nodegga 1714. gaddā, taggadeja muischa irr buhweta 1773. gaddā. Ar to gaddu fahkahs arri basnizas ruffi.

To hmes basniza, kas peederr pee Baldohnes, tika pirmo reis zaar draudses dahuwanahm usbuhweta 1730. gaddā un kād ta 1806. g. bij ar uggmui aīsgahjuſi, tad 1823. gaddā usbuhwaja jaunu. Mahzitaju wahrdi irf chee: J. Teodorikus 1656.; D. Teodorikus 1660; Münzer 1708; Rosenbaum 1709; Wischmann 1733 (no kurra daschas dīesemas dīesem grāmata); Willemesen 1772; Wehrt 1779; Pusin 1781; Lieden 1783; Köhler 1803; Zimmermann 1833; C. Schaeck 1857; B. Schaeck 1857—1861; D. Panck 1861—.

Zohdes basniza gan ne tohp ar wahrdū peeminneta tai herzoga Gottharda pawehlē no 1567. gaddā, bet to-mehr winna irr no ta laika, jeb wehl no agraka. 2 wezzi basnizpulksteni, kas tappa pahrleetti, to apleezinaja jo tur jau stahweja tas gadda datums 1570; tas raksts bij no faktolu muhku laika. Wehl taggad basnizai irr weens pulkstens no ta gadda 1590 ar to latinisku wirsrakstu: Verbum domini manet in aeternum (ta Runga wahrd's paleek muhīchigi). 1766. gadda bargajā seemā bij tec abbi pulksteni plīhījsci un nahlochā gaddā Zohdes kungs barons von Igelström tika tohs pahrleet. Tai jaunā pulksteni irr tas raksts: „Deewam par gohdu un Zohdes basnizai par jaukumu irr lizzis manni jaunu leet tas augsti dīsummis kungs L. J. barons von Igelström, obrists, Zohdes dīsimtskungs, Gulbenes staroīts, ar fawu mihlotu meitu, freilene Julianna Konstanzijs.“ Weena finna isteiz, ka basniza effoht buhweta ap 1680. g. no Zohdes leelkunga von Behr. Ohtra finna peeminn, ka šho basnizu fauzobt par „Krischjahna basnizu“ un effoht jadohma, ka Krischjahnis Schröders winnu lizzis taisīt. Taggadeja basniza irr no akmineem, kapfehtas widdū, it tuvu pee Zohdes muischās. Kad 1699. gaddā mahzitajs Graevens us Zohdi atmahza, tad wiſch atradda draudsi lohti palaiſtu, rettais pratta „dīeedah un pahtaru gabbalim iſſkaitiht.“ Wiſch nu ar wiſsu spēhku nehmahs jauneklus mahzīht un if tresshdeen un festdeen sapulzeja tohs mahzitaja muischā, kur tohs tizzibā mahzīja zaur to tad jauni un arri wezzi peenehmahs deewabijāchāndā. 20. Mai 1842 pehrkons eespehra basnizā sadraggaja tohrna jumtu, daschus balkus iſſwai-

dija chrgelu stabules un isgahja tad zaur muhri gar kohku, ko sadraggaja, semmē.

Ta mahzitaja muischa essho arri isg. gadda simtena beigās no Igelsström leelkunga ectaisita. Mahzitaja muischa 1845. gaddā, kur patlabban Grot mahzitajis tur bij eegahjis dīshwoht, ar ugguni aissgahja. Zohdes basniza peederr pee ihsti wezzajahm.

Zohdes mahzitaju wahrdi, kas atrohdahs ussūhmeti, irr s̄chee:

Huhn ap 1690., Graewen — 1710. (Pehz mehra laikeem mahzitaja weeta daschus gaddus palikka tulkcha un no 1714.—1761. gaddam Baufkas latweeschu mahzitaji apkalpoja arri Zohdes draudsi). Rostkowius — 1770., Hartmann — 1808. Pehz s̄chi mahzitaja muischanas, Zohdes jaunais dīmuktungs von Dricks prohweja, waj newarretu wissu mahzitaju muischu preefawinates un bij jau wissas mahzitaju darrischanas nodewis Baufkas latw. mahzitajam Tilingam, bet waldibas pauehle no 1816 pauehleja dīmuktungam tuhdal 6 nedeku laika iswehleht sawu mahzitaju preefch Zohdes draudses. Tā tad arri noteikka. Swensons bij no 1817.—1843., Kupfers — 1845., N. Grot 1845.—1851., H. Rust 1851. — B.

Ta Deewa mahzitaja Zahna Parahdīschanas grahmata.*)

Muhfu deenās ta netiziba pee augstas tāpat kā pee semas kahrtas, pee mahziteem tāpat kā pee nemahziteem laudihm ispleeschahs drohschi sawu galwu pazeldama. Bet aridsan tee tizigee, sinadami, kā ta netiziba peederr pee tām hūmehm, kuras ta Kunga ateefchanai papreeschu ees, fawas galwas pazeldami skatahs us augschu, tapehz ta winu pestīschana jo kālahtu nahk un kā tee dabas prateji pee teem kohkeem, kad tee isplaukt, reds, wasaru kālaht efam, tā s̄chee, redsedami s̄cho wisu noteikam, sin to Deewa walstibū tuwu kālaht efam (Luhk. 21, 28—31). Schai atkahyschanas laikā (2. Teff. 2, 3), kad tas netizibas gars pa-augstinajahs par wisu to, kas Deewa s̄au-

*) Latveesheeem libds s̄chim wehl pawissam truhkst komentaru ieb iſtahstīschana par bībbeles grahmatahm. Beram, ka arri uſ ūdo darbu rodiſees drībs tee dīrigeer spehki. Bet piemēs tābdu rakstus fagaidīsēm, buhs lassitajeem pateiſ mīhlī, kad jau arri s̄chimni lappīnā, kas latveesheeem iautā irr ta weeniga basnizlappa, ya kābdi grahmatai tāps zauri īsnemis. Un gribbu tē s̄chogadd pāneegt iſtahstīschana un gīl cīvējams iſflādrofchām par weenu no tām wissatumīchām, dīlābām bībbeles grahmatahm, vrohti par Zahna parahdīschanas grahmatu, kurru lassitāji daudsfahrt iſſchikt un tomehr ihsti nesīm, kā ta grahmata jalassīma. Bet iubgħchid tāb arri wissas, kas s̄ch rakstu grībb fev par krohthibū walstibū, kāl lassa usmannigi un ar ūrdigu arvohmu un lassa wissu to libds gallam zaurl, rindīnu va rindīnai ar rakstītāju garra libds eedami. Tābdu jautru lassitāju zerru labbu teefu pee saweem lassitajeem atrak un tapehz nerahwōhs kāneem tīzibas un tātahs brahleem s̄chāħda dīlāku rakstu pāneegt. Il rakstītāja iħbaxu weħleħschanas, kas s̄ch rakstu libds ar gitteem warbūti wehl kīs ferwiegħi drukħi, ēsmu tam pametis winna pafċha rakstibū, zerru, tam s̄ch raksta ekskūrsi buhs faremmams, weddiſees arri s̄choda rakstiba.

zams un kas irr Deewa kalposchana, tee tizigee aridsan fahk wairak dīshtees pehz tām praweeshu flūdināschana, lai plashaki saproht to, ko tee no pēpildīschanas laikeem sihme. Wiswairak ieeweħrojama muhsu deenās ir Zahna parahdīschanas grahmata, kas rahda to pēpildīschana noteikam, jo s̄chi grahmata ar septineem segeleem apsegeleeta (Zahn. parahd. 5, 1) un tumšchaka par wi-fahm Biħbeles grahmatahm, no teem laiku notikumeem, kas to pēpildīschana fataifa, jo deenas wairak gaismā zelta un weegħla li saprohtama. Tapehz rakstītājs dohma, ka starp awišch u laftajeem wiſi tee tizigee labis prahpis peenems, kad teem grīb nahkt palihgā pee labakas sapra-schanas ar ihſu iſtahstīschana. Bet schai iſtahstīschana rakstītājs eepreeschu fuhihs finas par to rakstītāju un par tām parahdīschana un winu laikeem.

Sinās par rakstītāju.

Zahnis bija Jerusalemes eedisħwotājs; Jerusalemi winam bij nams, kurā winsch Jesus mahti eenehma pee fewim (Zahn. 19, 27). Winam libds ar sawu tēħwū Zebedeu un sawu braħli Jekabu bij sweineku amats, sweijoschanas deħl winsch no Jerusalemes nogħja Galilejā us Genesaretu esaru. Pee Jardana upes winsch faktika Zahni to Kristītāju um palika par wina mahżekli. Kas Kristītājs winam rahdija Jesu efam to Deewa jehru, ta kā winsch ar Andreju, Sihmana Peħterea braħli eefahfa Jesum staigaht pakat (Zahn. 1, 37). Pehz no Jesus aż-żinat, Zahni ar Jekabu sawu braħli, un Sihmans ar sawu braħli atstahja sawu laiwi un palika par Jesus mahżekleem (Luhk. 5, 1—11) un tika eezelti par żilweka sweinekeem. Schobs trihs Jesus wiśwairahk tureja klaht pee ġenīs; tee bija pee wina tāi kālnā, kur winsch tika apskaidroħts (Mat. 17, 1) un aridsan tāi dahrisā, kur wina dweħsele nofkuma libds nahwei (Mat. 26, 37). Bet no wiſeem Jesus wiśwairahk miħleja Zahni; s̄chis pee ta leel-deenās jehra chdeena seħdeja Jesum kieħpi un eedriktstejħas, pee Jesus kruħtihm peeloħżidamees, winu waizħa, kurtx tas ir, kas winu noddohs (Zahn. 13, 23 pp.); s̄chim aridsan Jesus nahwes stundā iſweħleja sawu mahti. Zahni bija farsta un dediġa bet aridsan famaniga sirds; winsch grībeja likti nofkra tħalli im no debestħim pahy teem, kas to Kungu negribeja usuem, un aisseħda teem, kas Jesus wahrdā welnus iſdīħdam, tomeħr winam nestāiga pakat (Zahn. 9, 49 un 54); wiħsib bij aridsan pirmais, kas Jesu aktina pee Genesaretes esara pehz wina augħscham-żelfschanas staigaħjam (Zahn. 21, 7). Zahni ar Peħterei bij aridsan tee piemēs, kas Jesus wahrdā briħnuma īħmi padarixha pee ta krohypka un Jesus wahrdū apleżiñajha preefch teefas un zeetumā (Ap. Darbu gr. 3 un 4). Zahni ar Peħterei un Jekabu toħp squali par draudses pihlareem (Gal. 2, 9) un kad Pawħwils to preezaas mahżibu flūdinajha teem paganeem, tad tee ziki apustuli mekleja to deewa walstibū iſtaisħt starp teem Juħdeem Jerusalemē.

un zitos Afijas pilsehtös, kamehr pee gaifmas nahza, ka tee Juhdi to pestischanu bij atmetuschi. Wißilgaki Jahnis palika Jerusalemē; bet kad Pahwils zaur Juhdu eenaidu tape zeetumā lits un aifwests uß Mohmu, tad Jahnis aridsan astahja Jerusalemi un apmetahs Ewelsū, Mas-Afijas pilsehtā, tahs no Pahwila eezeltas draudses lohpt. Kad apaksh asins-kahrgo Mohmas keisara Nehrus zehlahs gruhta waijaschana pahr kristigu draudsi un Pehteris un Pahwils tapa nokauti, tad aridsan Jahnis tapa nosuhihts no Chwesas us to majo tukcho fallu Widus-juhra. Patmu (t. 68. gadā pehz Kr. peed.). No turenas walā tapis, winsch atkal nogahja us Chwesu un strahdaja te wehl dauds gadus pehz Jerusalemes ispohstischanas (70. pehz Kr. peed.) lihds firmeem mateem. Jau wezs un neßpehzig palizis, winsch likahs wehl aifnestees uß to sa-eeschanas weetum ar wahju balsi to draudsi usrunaja: mißle behrnini, mißlejetees sawā starpā. Winsch nomira un irr aprakts Chwesā 90. gadā pehz Kr. peed.

Muhſu Parahdischanas grahmata rakſtitajs patē ſewi ſauzahs par Jahnī, ta Runga Jesus Kristus kalpu (1, 1.) un apleezina kā winsch, Jahnis, Deewa wahrdi un Jesus Kristus leezibas dehl bija Patmu (1, 9) un tur tahs Deewa parahdischanas irr redſejis. Schi grahmata irr farakſtitā no ta apuſtula Jahnā ne-ilgi pehz tam, kad winsch no Patmus atkal nahza atpafal us Chwesu, ap 70. gadu. Sebaki winsch farakſtitā to zetorto Ewangeliumu un tahs trihs grahmata. Gruhtakas ſaprafchanas dehl Parahdischanas grahmata maſok tava kſſita draudſes un palika wniſak neſaſhſtama.

Praweefcha dahuanaſ ihſti irr ſchahs: ar ſwehta gara atdaritahm azihm redſeht meefas-azihm paſlehpitas debefigas leetas. Tahda dahuanaſ ſtarp teem apuſtuleem wiſwairat bija Jahnim eedohta, jo winsch ſaka (Jahn. 1, 14): tas wahrdi tapa meefas un dſihwoja muhſu ſtarpā pilns ſchelastibas un pateſibas, un mehs wina gohdibū redſeja h̄m, tahdu gohdibū kā ta weeniga peedſimmuſcha dehla no ta Tehwa. Tapehz Jahnis tohp dehwehts tas Praweets ſtarp teem preezasmahzitajeem jeb tas Deewa-Mahzitajs ſtarp teem Apuſtuleem un tapehz aridsan tas Rungs Jesus ſawu kalpu, ſawu mahzefli, ko winsch mißleja irr pagohdinajis, redſeht behdu- un waijaschanaſ laikos parahdischanas par Deewa waſtitas uſwareſchanu un peepildiſchanu un tahs uſrakſtitā tai Deewa draudſei par epreezinachanohs waijaschanaſ behdigas deenās.

Par praweefchu parahdischanahm.

Deewa tas Rungs ſeweem kalpeem, teem praweefcheem apſlehpitas leetas dara ſinamas wai zaur ſawu

wahrdi, ko tee praweefchi dſird ſkanam, ta kā dauds weetās ſtahw rakſtihts praweefchu grahmataſ: „deewa wahrdi notika pee wina;” wai zaur ſawu garu, kas teem praweefcheem ſiſds prahtā eedohd dohmas dohmaht un wahrdus iſrunah, wai aridsan zaur ſapneem un parahdischanahm, ka tee praweefchi prahtā aifgrahbti redſ debefigas un garigas leetas itin ka ar meefas azihm. Tahdas parahdischanas redſeja wiſi praweefchi: ihpaſchi Danjels un Ezeſjels; tahdas parahdischanas redſeja aridsan wiſi apuſtuli: Pehteris to traiku no debefas no laiſchamees (Ap. Darbu gr. 10, 11) Pahwils, kad winsch tapa parauts treſchā debefi un dſirdeja ne-iffakamus wahrdus (2 Kor. gr. 12, 2 un 4); bet ihpaſchi Jahnis; ta kā winnam tahs Deewa parahdischanas bij jaſarakſta ihpaſchā grahmata.

Pasaule ar ſawu lepmu ſpehku weenamehr zelahs pret Deewa walſtibū un gribb wina ispohſtih; bet ta Deewa walſtiba ar Deewa ſpehku tahdoi uſmahlſchanai turahs pretim un beidſoht uſwarehſ to paſauli un galā parahdiſees ſawā gohdibā. Tahdu karu un galeju uſwareſchanu Deewa ſeweem kalpeem, lai prahtā ne-iffamisahs, parahda ſawās parahdischanas. Tapehz wiſas parahdischanas, lai buhtu kahdas buhdamas, tohp iſrahditas tahs paſchas leetas, kas noteek wiſos laikos un muhſchōs, prohli: paſaules traſoſchana un Deewa galeja uſwareſchanu; ſchahs leetas, kā jau ſazihts, noteek wiſos laikos un muhſchōs; bet ſawadōs laikos un muhſchōs dabunam ſkaidraki redſeht wai paſaules traſoſchana un eenaidu wai Deewa uſwareſchanu un pagohdinachanohs. Tapehz tahs parahdischanas nedohd ſinu par naſkoſchahm leetahm, kas weenamehr noteek; tapehz wiſas aridsan netohp peepilditas wiſos laikos un zaur wiſeem notikumeem, bet ſkaidraki azihm redſoht ihpaſchōs laikos un zaur ihpaſcheem notikumeem. Tapehz aridsan tahs parahdischanas, kas dohtas ſebakos laikos, ſihnejahs atpafal us tahm parahdischanahm, kas notikufchās agrakos laikos. Tahs parahdischanas, ko Jahnis redſeja, zeeti turahs pee tahm parahdischanahm, ko preeſch wina redſeja tee wezze praweefchi un iſrahda tahs paſchas lihdsibas, ko tee dabuja. Tapehz Jahnā parahdischanas grahmatu ſkaidraki waram ſapraſt, kad to ſaleekam lohpā ar wezo praweefchu parahdischanahm: ihpaſchi Danjela, Ezeſjels un aridsan Sakarias. Tahs parahdischanas noſihnejahs us ihpaſcheem paſaules notikumeem un laikeem, bet wiſos laikos un notikumos peepildidamahs ifnemmi ſawas lihdsibas no teem laikeem, kurōs tahs parahdischanas noteek; no ſlahthuſdamahm leetahm iſeedamas, tahs parahda tahdas leetas, kas wehl preeſchā irr. Tapehz pee parahdischanu iſlahſtischanas waijadſigs, ka labi eepaſiſtahs ar teem laikeem, kurōs tahs parahdischanas dohtas.

Par teem laikeem, kurōs tahs parahdischānas notikus hās.

Tanis laikos, kurōs Ēzehels un Danjels dīshwoja, ta Israela Deewa walstiba no Bahbeles pāfaules walsts bij pehdigi uswareta; Jerusaleme un winas deewanams bij ispohstitti, Israela tanta zeetumā nowesta bij lihdsinama druawai ar mironu kaulem, un Bahbeles kēnini Israeli uswarejuschi, lepni pāzehla fawu galwu pret Israela deewu. Tapehz Danjels reds parahdischanā augstu bildi ar selta galwu, fūdraba fruhthim, wara leellem un dīseljes un mahla kahjahn, un no debefs nokrihtam weenu akmini, kas to augsto bildi fādousa un paleek par leelu kalnu, kas fneeds lihds debesihm un pilda wiſu semi. Ta bilde ir pāfaules walstiba ar tahm tautahm, furu iſkātra fawōs laikos waldija par pāfauli, ta galwa Bahbeleſchi, fruhthiſ Perſeſchi, leeli Greeki, kahjaſ Rohmeeſchi; tas akmins ta Deewa walstiba, kas pret pāfauli farodama pilnigi uswagrehs pastarā deenā. Zitā parahdischanā Danjels reds no juhras iſkahpjām tſchetri svehrus, kas atkal ſhmejahs us tahm tſchetri tautahm, kas weena pehz ohtrās usnehma to pāfaules walstibu; no ta zetorta svehra rageem weens islauschahs un runa ſaimoschanas wahrdus pret Deewu un wina ſwaidito un teem ſwehteem; bet bei-dscht weens naħk padebeſchōs, fa zilweka dehls, us ſohdibu un noſohda tohs svehrus un to ragu: pāfaules walstis fawā trakofchanā iſdohd no ſewis ta pretikrīſta walstibu, kas zelahs pret Deewu un Deewakalpoſchanu; bet pastarā deenā tas zilweka dehls wiſus noſohda. Bet Ēzehels reds to mironu kaulu druwi un fa Deewa islaich fawu dwaschu, fa tee mironu kauli atkal paleek par dīsh-wahm meefahm un zitā parahdischanā jaunu Deewa namu uſtaifam: ſchahs parahdischanas apſihme, fa Deewa walstiba, fo pāfaule gribēja nozelt, atkal tapā uſtaifita.

Jahnis pēdīshwoja Nerus, ta Rohmas keisara bres-migohs laikus. Schai laikā tas Rungo Jēsus ar fawu Ewangelijumu eefahka fawu zelu par wiſu pāfauli, bet Romas pāfaules walsts ſpehls tam eet pretim karā un grib tam leegt iſpleſt fawu walstibu. Romas keisari fawā leynibā gribedami buht peeluhdsami fa Deewi nedohmaja padohtees tam debefskēhninam, Romas gudree negribēja klanites apakſch ta krīſta, fo tee tureja par gekibū, nedfawus likumus pahrmihit ar Deewa walstibas likumeem; waldineeki un pawalstineeki weenā prahā Jēsu un wina Ewangelijumu eenihdedami, Jēsus lohzecklu aſinis iſlebjā ar straumehm un taisijahs to deewa walstibu pehdigi iſpohſtiht. Tahdōs behdu laikos Jahnim tapa parahditas tahs parahdischanas. Kad pāfaules waldineeki fawas rohkas lila pee teem apustikeem, tohs noſaudami, un kad Jahnis tapa no fawu darba lauka iſrauts un us Patmu aifſihts, tad wiſch garā aifgrahbts redjeja tahs mohkas, ar krahm ta pāfaule to draudiſi waija un to Deewa pil-

fehtu famin un ſagahna, ta Deewa jehra ſeeuwu daridama par mauku un to Deewa pilfehtu par Bahbeli; bet tahs mohkas un tahs waijatas draudses greeſchahs atpakal pee teem waijatajēem, tohs famaitadamas. Jahnis reds to pāfaules walsti kā ſwehru no juhras iſkahpjām un trakojamees; tas eenaidz un ta trakofchanā paleek us preefchū jo nikni, no ta ſwehra rageem islauschahs weens rags, kas kā ſwehrs iſkahp no eles besdīvena un eezel ta pretikrīſta waldifchanu; wiſch dabu wiſu pāfauli apakſch fawas waldifchanas un greeſchahs pret to mauku, fo wiſch bij kohpis, un aprihi to, un pret Bahbeli, fo wiſch bij fargajis, un ſadediūna to. Bet kad ta besdee-wiba to ſeelako ſpehku panahkuſi, tad Jahnis reds to Rungo Jēsu no debefs nokahpjām to ſwehru uſwaram un wiſs ſemes uſtaifam fawu meera walstibu tuhktosch gadus, kurōs tas wels, kas wiſu to trohksni uſpuhtis, ſaiſtihts. Beidſoht Jahnis reds to galeju peepildiſchanu paſtarā deenā, to jauno Jerusalemi no debefs naħlam un to jauno debefi un to jauno ſemi. Ta Jahnis no Romas pretim tureſchanahs eefahzis dabu parahditu pāfaules karu, kas pret galu paleek jo niknahs un karſtahs, kamehr Jēsus pats naħk us atreebſchanu un ar fawu debefs ſpehku uſwarejis, peepilda fawu walstibu. Tad warr ſapraſt, fa Jahnis parahdischanas pawifam nau laika grahamata, kas fino par ihpafcheem notikumeem, kureem us preefchū buhs notikt, bet fawās parahdischanas, kā lihdsibā jeb biltē wiſu tizigu azihm zel preefchā to karu, kas ir ſtarp pāfauli un Krīſtu, lihds Krīſtus pilnigai uſwareſchanai. Tapehz teem iſtahſtitajeem aplam miſejees, kas tahs parahdischanas tulkodami un iſtahſtidami eefch tahm erauga un atrohn tahdu notikumu papeeſchſludinaſchanas, kas ihpafchōs laikos notikuschi, apleezinadami, fa ta tuhktosch gada waldifchanā efoht eefahkuſees ta keisara Konstantina ta Leelaja laikos († 337), kas krīſtibū peenehmis wiſu Romas walsti tam Rungam Krīſtum pakkauſigu padarijis un apakſch kahjahn nolizis, jeb ta keisara Kahrka ta Lee-laja laikos († 814), kas krīſtigu waldifchanu eewediſ wiſā pāfaule; jeb fa ta uhdens up, fo ta tſchuhfska no fawas mutes islaida tai ſewai pakat (parahd. gr. 12, 15), ſhmejotees us tahm nemahzitahm Wahzeefchū tautahm, kas 375 pehz Krīſtus pēds. eefahkoht gribēja iſpohſtiht to krīſtigo draudiſi, kas Romas walsti bij zehluſees; jeb fa tee jahtneeki (parahd. gr. 9, 17), kas trefcho zilweka teefu noſauj, ſhmejahs us teem fareem, fo Moameda tizigu 622. gada eefahze pret tahm krīſtitahm tautahm un t. j. pr. Bet lai to wehrā ſeekam un paturam, fa wiſas parahdiſchanas iſeedamas no tahdahm ſeetahm, kas azihm redſoht tai laikā notikuschiſas apſihme tahdas ſeetas, kas azihm neredſoht noteek wiſos laikos un wiſas weetās; prohti to eenaidu un karu, kas irr pāfaulei pret Krīſtu un wina walstibu, lihds Krīſtus galejai un pilnigai uſwareſchanai.

(Us preefchū wehl.)